

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (desmitā palāta)

2017. gada 2. martā**

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu — Sociālā politika — Direktīva 2002/15/EK — Darba ņēmēju drošības un veselības aizsardzība — Darba laika organizēšana — Autotransports — Transportlīdzekļa apkalpes loceklis — Pašnodarbinātais autovadītājs — Jēdziens — Nepieņemamība

Lieta C-97/16

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Juzgado de lo Social n 3 de Barcelona* (Darba un sociālo lietu tiesa Nr. 3 Barselonā, Spānija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2016. gada 2. februārī un kas Tiesā reģistrēts 2016. gada 17. februārī, tiesvedībā

José María Pérez Retamero

pret

TNT Express Worldwide Spain S. L.,

Last Mile Courier S. L., iepriekš – Transportes Sapirod S. L.,

Fondo de Garantía Salarial (Fogasa).

TIESA (desmitā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētāja M. Bergere [*M. Berger*], tiesneši E. Levits un F. Biltšens [*F. Biltgen*] (referents),

ģenerālvokāte E. Šarpstone [*E. Sharpston*],

sekretārs A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā apsvērumus, ko iesniedza:

— *J. M. Pérez Retamero* vārdā – *J. Juan Monreal*, abogado,

— *TNT Express Worldwide Spain S. L.* vārdā – *D. Fernández de Lis Alonso*, abogado,

— *Last Mile Courier S. L.*, iepriekš – *Transportes Sapirod S. L.*, vārdā – *V. Domènech Huertas*, abogado,

— Spānijas valdības vārdā – *V. Ester Casas*, pārstāve,

— Eiropas Komisijas vārdā – *J. Hottiaux* un *J. Rius Riu*, pārstāvji,

* Tiesvedības valoda – spāņu

ņemot vērā pēc ģenerālvokātes uzklaušanās pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerālvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes 2002. gada 11. marta Direktīvas 2002/15/EK par darba laika organizēšanu personām, kas ir autotransporta apkalpes locekļi (OV 2002, L 80, 35. lpp., un labojums – OV 2007, L 57, 28. lpp.), 3. panta d) un e) punktu.
- 2 Šis lūgums tika iesniegts tiesvedībā starp *José María Pérez Retamero* un *Last Mile Courier S. L.*, iepriekš – *Transportes Sapirod S. L.* (turpmāk tekstā – “*Sapirod*”), kā arī *TNT Express Worldwide Spain S. L.* (turpmāk tekstā – “*TNT*”) saistībā ar to, ka *Sapirod* viņu atbrīvoja no darba.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Direktīvas 2002/15 preambulas 4., 9. un 10. apsvērumi ir izteikti šādi:

“(4) Tāpēc jāprecizē vairāki noteikumi par darba stundām autotransportā, lai nodrošinātu transporta drošību un attiecīgo darbinieku veselību un drošību.

[..]

(9) Definīcijas, kuras lietotas šajā direktīvā, neveido precedentu citām Kopienas regulām par darba laiku.

[..]

(10) Lai uzlabotu drošību uz ceļiem, novērstu konkurences traucējumus un garantētu drošību un veselību transportlīdzekļa apkalpes locekļiem, uz kuriem attiecas šī direktīva, tiem būtu precīzi jāzina, kādi laikposmi no autotransportam veltītā laika veido darba laiku un kādi ne, un tāpēc tiek uzskatīti par pārtraukumu laikiem, atpūtas laikiem vai darbīgas darbības laikiem. Šiem darbiniekiem būtu jāpiešķir obligāts laiks ikdienas un iknedēļas atpūtai, kā arī atbilstīgi pārtraukumi. Jānosaka arī maksimālais darba stundu skaits nedēļā.”

- 4 Direktīvas 2002/15 1. pantā “Mērķis” ir paredzēts:

“Šīs direktīvas mērķis ir noteikt obligātās prasības darba laika organizēšanai, lai uzlabotu veselības un drošības aizsardzību personām, kas ir autotransporta apkalpes locekļi, uzlabotu drošību uz ceļiem un sakārtotu konkurences nosacījumus.”

- 5 Šīs direktīvas 2. panta 1. punktā šīs direktīvas piemērošanas joma ir ierobežojoši attiecināta uz “transportlīdzekļa apkalpes locekļiem, kas nodarbināti dalībvalstī izveidotos uzņēmumos un veic autotransporta darbības, uz kurām attiecas [Padomes 1985. gada 20. decembra] Regula (EEK) Nr. 3820/85 [par dažu sociālās jomas tiesību aktu saskaņošanu attiecībā uz autotransportu (OV 1985, L 370, 1. lpp.)] vai, ja tā nav, tad *AETR* nolīgums [Eiropas Nolīgums par starptautiskajā autotransportā iesaistīto autovadītāju darbu]” un kopš 2009. gada 23. marta arī uz “pašnodarbinātiem autovadītājiem”, kas veic šīs pašas autotransporta pārvadājumu darbības.

6 Direktīvas 2002/15 3. pantā ir noteikts:

“Šajā direktīvā:

[..]

- d) “transportlīdzekļa apkalpes loceklis” ir jebkurš darbinieks, kas pieder pie ceļojošā personālsastāva, tostarp mācekļi un praktikanti, kuri strādā uzņēmumā, kas veic komercpārvadājumus, vai uz sava rēķina sniedz pasažieru vai kravu pārvadājumu pakalpojumus;
- e) “pašnodarbinātais autovadītājs” ir ikviens, kura galvenā nodarbošanās ir veikt pasažieru vai kravu komercpārvadājumus Kopienas tiesību aktu nozīmē, saskaņā ar Kopienas licenci vai jebkuru citu profesionālu atļauju veikt iepriekšminētos pārvadājumus, kam ir tiesības strādāt sev un kas nav piesaistīts darba devējam ar darba līgumu vai ar jebkura cita veida darba hierarhijas attiecībām, kas neorganizē attiecīgas darbības, kura ienākumi ir tieši atkarīgi no gūtās peļņas un kas personiski vai sadarbībā ar citiem pašnodarbinātiem autovadītājiem veido komerciālas attiecības ar dažādiem pasūtītājiem.

Šajā direktīvā uz tiem autovadītājiem, kas neatbilst šiem kritērijiem, attiecas tie paši pienākumi un tie gūst labumu no tādām pašām tiesībām kā transportlīdzekļa apkalpes locekļi atbilstīgi šai direktīvai;

[..].”

Spānijas tiesības

7 Saskaņā ar *Ley del Estatuto de los Trabajadores* (Likums par darba ņēmēju statusu), kurš pārstrādātā redakcijā apstiprināts ar 1995. gada 24. marta *Real Decreto Legislativo 1/1995* (Karaļa likumdošanas dekrēts Nr. 1/1995, 1995. gada 29. marta *BOE* Nr. 75, 9654. lpp.), redakcijā, kas piemērojama pamatlīnijas faktisko apstākļu laikā (turpmāk tekstā – “Darba likums”), 1. pantu:

“1. Šis likums attiecas uz darba ņēmējiem, kuri brīvprātīgi sniedz pakalpojumus par atlīdzību trešajām personām kādas organizācijas ietvaros un kādas fiziskas vai juridiskas personas vadībā, kas ir darba devējs vai uzņēmējs.

[..]

3. No šī likuma darbības jomas ir izslēgti šādi jautājumi:

[..]

g) vispār – ikviens darbs, ko veic tādu darba attiecību ietvaros, kuras nav definētas šī panta 1. punktā.

Proti, no darba attiecībām ir izslēgtas darbības, ko veic personas, kuras sniedz transporta pakalpojumus, pamatojoties uz viņām izsniegtām administratīvām atļaujām, par šo pakalpojumu sniegšanu saņemot atbilstošu samaksu un izmantojot komerciālus transportlīdzekļus, kas domāti pārvadājumiem, kurus reglamentē speciālie tiesību akti, un kas pieder šīm personām vai kas ir to tiešā valdījumā, lai gan šie pakalpojumi tiek sniegti ilgstoši vienam un tam pašam kravas nosūtītājam vai vairumtirgotājam.

[..].”

Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

- 8 2008. gada 2. jūnijā *Pérez Retamero* ar *TNT* noslēdza līgumu, sauktu par ““normatīvu” līgumu par transporta pakalpojumu sniegšanu”. Saskaņā ar minēto līgumu *TNT* bija uzticējusi *J. M. Pérez Retamero* savākt un piegādāt preces Katalonijas teritorijā (Spānija), papildināt un sagatavot dokumentus atmuitošanas mērķiem, norādot precīzas instrukcijas šo darbību veikšanai, iekraut, nostiprināt, izkraut un atbrīvot no nostiprinājuma transportējamās preces un visbeidzot – nodarboties ar to summu atgūšanu, kas saistītas ar pārvadāšanai pieņemtajiem vai piegādātajiem sūtījumiem. Šajā līgumā turklāt bija paredzēts, ka *TNT* pilnīgi vai daļēji var vienpusēji grozīt transporta pakalpojumiem piemērojamos principus un noteikumus. *J. M. Pérez Retamero* rīcībā tika nodots mobilais telefons, kurā ir operatora – *Vodafone* izsniegta karte, lai viņš varētu veikt savu darbu. Saskaņā ar minēto līgumu *J. M. Pérez Retamero* arī bija jānoslēdz transporta apdrošināšanas līgums un katrā ziņā jāuzņemas atbildība par preču zudumu vai iznīcināšanu, kā arī par piegādes kavējumiem. Šī paša līguma sākotnējais ilgums tika noteikts uz sešiem mēnešiem. Tomēr to varēja pagarināt uz secīgiem tāda paša ilguma laikposmiem. Atalgojumu par ieinteresētās personas sniegtajiem pakalpojumiem veidoja standarta likme par katru nostrādāto dienu, un tas tika pārskaitīts reizi mēnesī. Konkrētajā līgumā bija noteikts, ka uz izmantotā transportlīdzekļa ir jāizmanto *TNT* izvēlētās krāsas, kā arī reklāma. *J. M. Pérez Retamero* turklāt bija paziņojis, ka viņam ir atļauja veikt pārvadājumus. Šī līguma I pielikumā bija paredzēts, ka pārvadātājam ir pārraugs.
- 9 Minētais līgums tika pagarināts, un vēlāk tika noslēgti citi līgumi, bet šo līgumu saturs lielā mērā saglabājās nemainīgs.
- 10 Sākot no 2014. gada janvāra, *J. M. Pérez Retamero*, joprojām veicot to pašu darbu, sāka rēķinā norādīt pakalpojumus, kas sniegti *Sapirod*, kuru *TNT* bija nolīgusi, lai tā nodrošinātu attiecīgos transporta pakalpojumus. Tā tieši piegādāja pārvadātājiem piekļuves kartes *TNT* iekārtām. Uz šīs kartes *J. M. Pérez Retamero* bija norādīts kā “autovadītājs, kas ir darba ņēmējs”.
- 11 *J. M. Pérez Retamero* piederēja neliels furgons, kura pilnā masa bija 2590 kg un attiecībā uz kuru viņam bija izsniegta licence veikt pārvadājumus, kas viņam ļāva sniegt transporta pakalpojumus.
- 12 2015. gada 17. februārī *Sapirod* mutiski informēja *J. M. Pérez Retamero*, ka tā vairs nevar viņam piedāvāt [veikt] nevienu transporta pakalpojumu. Šī informācija tika apstiprināta ar 2015. gada 6. marta vēstuli.
- 13 2015. gada 17. martā *J. M. Pérez Retamero* cēla prasību *Juzgado de lo Social n 3 de Barcelona* (Darba un sociālo lietu tiesa Nr. 3 Barselonā, Spānija), lūdzot konstatēt, ka viņu ar *Sapirod* saista darba tiesiskās attiecības un ka tādēļ viņa atbrīvošana no darba ir prettiesiska. Papildus šim lūgumam viņš arī lūdza atzīt, ka *TNT* prettiesiski norīko uzdevumā darba ņēmējus, līdz ar to viņš lūdza solidāri noteikt sankcijas šīm abām sabiedrībām.
- 14 Savas prasības pamatojumam *J. M. Pérez Retamero* norādīja, ka pastāv visi kritēriji vai elementi, kas raksturo darba tiesiskās attiecības, piemēram, pakļautība, darbs, ko veic trešās personas labā, un personas piederība uzņēmuma organizatoriskajai struktūrai, tādējādi konkrētajā gadījumā ir jāsecina, ka pastāv nevis komerciālas attiecības, bet gan darba līgums. Objektīva izslēgšana, kas izdarīta ar Darba likuma 1. panta 3. punkta g) apakšpunktu, esot pretrunā Direktīvai 2002/15, jo viņu nevarot kvalificēt kā “pašnodarbinātu autovadītāju” šīs direktīvas 3. panta e) punkta izpratnē.
- 15 Iesniedzējtiesā *Sapirod* tostarp apgalvoja, ka nav nevienas pretrunas starp Darba likuma 1. panta 3. punkta g) apakšpunktu un Direktīvas 2002/15 3. pantu, jo abās šajās tiesību normās “licences vai administratīvas atļaujas” turēšana, kas ļauj sniegt ceļa transporta pakalpojumus, esot uzskatāma par izšķirošu kritēriju, kurš izslēdz darba tiesisko attiecību esamību. Apstāklim, ka minētajā Savienības tiesību normā nav tiešas norādes uz to, vai transportlīdzeklis ir ieinteresētās personas īpašumā vai valdījumā, neesot nozīmes.

- 16 *TNT* iesniedzējtiesā tostarp norādīja, ka no Direktīvas 2002/15 preambulas 5. apsvēruma izriet, ka šī direktīva nepārsniedz to, kas ir vajadzīgs tās 1. pantā norādīto mērķu sasniegšanai, un ka tā tāpat nav uzskatāma par atbilstošu likumdošanas instrumentu, lai nošķirtu pārvaldījumu veikšanu darba attiecību ietvaros un pašnodarbināta autovadītāja statusā.
- 17 Iesniedzējtiesas ieskatā, kaut gan Direktīvas 2002/15 mērķis nav definēt “algota darbinieka” un “pašnodarbinātas personas” jēdzienus, konkrētajai kvalifikācijai ir būtiska nozīme ar to saistītās atbildības režīma dēļ. Lai gan Savienības tiesību transporta jomā mērķis ir harmonizēt konkurences noteikumus, attiecīgajiem šīs direktīvas 3. panta d) un e) punktā norādītajiem “transportlīdzekļa apkalpes locekļa” un “pašnodarbināta autovadītāja” jēdzieniem būtu jābūt vienādiem visās dalībvalstīs.
- 18 Šajos apstākļos *Juzgado de lo Social n 3 de Barcelona* (Darba un sociālo lietu tiesa Nr. 3 Barselonā) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālos jautājumus:
- “1) Vai Direktīvas 2002/15[...] 3. panta d) punktā noteiktā “transportlīdzekļa apkalpes locekļa” definīcija ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to nav saderīga tāda valsts tiesību norma kā Darba likuma 1. panta 3. punkta g) apakšpunkts, kurā ir noteikts, ka par “transportlīdzekļa apkalpes locekļiem” nevar tikt uzskatītas “personas, kas sniedz transporta pakalpojumus, pamatojoties uz tām izsniegtām administratīvām atļaujām un izmantojot [...] transportlīdzekļus [...], kuri ir viņu īpašumā vai valdījumā”?
- 2) Vai Direktīvas 2002/15[...] 3. panta e) punkta otrā daļa ir jāinterpretē tādējādi, ka, ja nav izpildīts neviens vai ir izpildīts tikai viens no paredzētajiem kritērijiem kvalificēšanai par “pašnodarbināto autovadītāju”, ir jāuzskata, ka runa ir par “transportlīdzekļa apkalpes locekli”?”

Par prejudiciālo jautājumu pieņemamību

- 19 *Sapirod, TNT*, Spānijas valdība un Eiropas Komisija savos attiecīgajos rakstveida apsvērumos apstrīdēja uzdoto jautājumu pieņemamību, it īpaši pamatojoties uz to, ka strīds pamatlietā neietilpstot Direktīvas 2002/15 piemērošanas jomā un ka šīs direktīvas interpretācijai tāpat neesot nozīmes minētā strīda risināšanā.
- 20 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru LESD 267. pantā paredzētā procedūra ir Tiesas un valsts tiesu sadarbības instruments. No tā izriet, ka tikai valsts tiesa, kura izskata strīdu un kurai ir jāuzņemas atbildība par pieņemamo tiesas nolēmumu, var, ņemot vērā katras lietas īpatnības, izvērtēt gan to, cik lielā mērā prejudiciālais nolēmums ir vajadzīgs, lai šī tiesa varētu pieņemt savu nolēmumu, gan to, cik atbilstīgi ir jautājumi, ko tā uzdod Tiesai (skat. tostarp spriedumus, 1997. gada 17. jūlijs, *Leur-Bloem*, C-28/95, EU:C:1997:369, 24. punkts, kā arī 2011. gada 7. jūlijs, *Agafitei* u.c., C-310/10, EU:C:2011:467, 25. punkts).
- 21 Līdz ar to gadījumā, ja valsts tiesas uzdotie jautājumi ir par Savienības tiesību interpretāciju, Tiesai principā ir pienākums pieņemt nolēmumu (skat. tostarp spriedumus, 1997. gada 17. jūlijs, *Leur-Bloem*, C-28/95, EU:C:1997:369 25. punkts, kā arī 2011. gada 7. jūlijs, *Agafitei* u.c., C-310/10, EU:C:2011:467, 26. punkts).
- 22 Tomēr Tiesa var noraidīt kādas valsts tiesas uzdoto jautājumu tikai tajā gadījumā, ja šī Savienības tiesību interpretācija acīmredzami nav saistīta ar pamatlietas faktiem vai tās priekšmetu, ja problēma ir hipotētiska vai arī ja Tiesas rīcībā nav ziņu par faktiskajiem vai juridiskajiem apstākļiem, kas ir nepieciešami, lai sniegtu nolēmumu par uzdotajiem jautājumiem (skat. tostarp spriedumus, 2006. gada 11. jūlijs, *Chacón Navas*, C-13/05, EU:C:2006:456, 33. punkts, kā arī 2011. gada 7. jūlijs, *Agafitei* u.c., C-310/10, EU:C:2011:467, 27. punkts).

- 23 Tādējādi no pastāvīgās judikatūras izriet, ka valsts tiesas iesniegta lūguma noraidīšana var būt pamatota, ja ir acīmredzams, ka Savienības tiesības ne tieši, ne netieši nav piemērojamas lietas apstākļiem (spriedums, 2011. gada 7. jūlijs, *Agafitei* u.c., C-310/10, EU:C:2011:467, 28. punkts).
- 24 Konkrētajā gadījumā ir jākonstatē, ka iesniedzējtiesas uzdotais jautājums Tiesai ir saistīts ar Direktīvas 2002/15 interpretāciju, nekonstatējot, vai tāda situācija kā pamatlietā aplūkotā ietilpst šīs direktīvas piemērošanas jomā.
- 25 Šajā ziņā ir jānorāda, pirmkārt, ka no Direktīvas 2002/15 1. panta izriet, ka tās mērķis ir noteikt obligātās prasības attiecībā uz darba laika organizēšanu, lai uzlabotu veselības un drošības aizsardzību personām, kas ir autotransporta apkalpes locekļi, paaugstinātu ceļu satiksmes drošību un sakārtotu konkurences nosacījumus.
- 26 Otrkārt, saskaņā ar Direktīvas 2002/15 3. pantu tajā noteiktās definīcijas ir paredzētas “šajā direktīvā [šīs direktīvas mērķiem]”. Tādējādi jēdzienu “transportlīdzekļa apkalpes loceklis” un “pašnodarbinātais autovadītājs”, kas definēti šīs direktīvas 3. panta d) un e) punktā, interpretācija nevar pārsniegt minētās direktīvas piemērošanas jomu.
- 27 Taču ir jākonstatē, ka strīds pamatlietā, kas ir saistīts ar prasību, kura celta, apstrīdot atbrīvošanu no darba, attiecas nevis uz jautājumu par darba laika organizēšanu, bet gan uz jautājumu par to, vai attiecīgā persona ir jākvalificē kā “transportlīdzekļa apkalpes loceklis” un tātad darba ņēmējs valsts darba tiesību un it īpaši tiesību aktu par atbrīvošanu no darba piemērošanas mērķiem.
- 28 Līdz ar to ir jāsecina, ka tāds strīds kā pamatlietā aplūkotais neietilpst Direktīvas 2002/15 piemērošanas jomā un šīs direktīvas 3. panta d) un e) punktā norādītie jēdzieni līdz ar to šajā strīdā nav piemērojami.
- 29 No tā izriet ka Direktīvas 2002/15 3. panta d) un e) punkta interpretācijai nav nozīmes pamatlietas strīda risinājumā.
- 30 Tādējādi ir jākonstatē, ka jautājumi, kuri ir *Juzgado de lo Social n 3 de Barcelona* (Darba un sociālo lietu tiesa Nr. 3 Barselonā) uzdotā prejudiciālā jautājuma priekšmets, ir nepieņemami.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 31 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (desmitā palāta) nospriež:

***Juzgado de lo Social n 3 de Barcelona* (Darba un sociālo lietu tiesa Nr. 3 Barselonā, Spānija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir nepieņemams.**

[Paraksti]